

УДК 65.012.32

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ СИСТЕМИ<https://orcid.org/0000-0002-1209-5225>

Лаглер Клаус, керівник департаменту бізнес-консультування, Targit GmbH Österreich, Вена, Австрія, e-mail: europa.snt@gmail.com, [0503575339](tel:0503575339)

Klaus Lagler, Head of Business Advisory Services, Targit GmbH Österreich, Vena, Austria, e-mail: europa.snt@gmail.com

K. Lagler. Formation of the model of investment development of regional economic system.

In the article three scenarios of development of regional economic systems in conditions of innovative economy are considered. It is confirmed that the competitiveness of the regional economic system depends on the organic use of both types of resources - tangible and intangible. It is proved that the modern development of intangible resources of a regional economic system must meet the following requirements: strategic orientation, innovation, complexity, systemicity, accessibility, economy. The main preconditions for the development and functioning of the regional economic system with consideration of the investment component are described. The model of interaction of subjects of the regional economic system in the framework of increasing investment attractiveness, which allows to take into account opportunities, interests and requests not only all subjects of the regional economic system, but also other regions, including the state and international levels. Realization of the model of interaction between the subjects of the regional economic system will increase investment potential, minimize investment risks, as well as lead to the development of strategic and intellectual resources, and increase the quality of administrative resources.

Лаглер К. Формування моделі інвестиційного розвитку регіональної господарської системи.

В статті розглянуто три сценарії розвитку регіональні господарські системи в умовах інноваційної економіки. Підтверджено, що конкурентоспроможність регіональної господарської системи залежить від органічного використання обох видів ресурсів – матеріальних і нематеріальних. Доведено, що сучасний розвиток нематеріальних ресурсів регіональної господарської системи має відповідати наступним вимогам: стратегічна спрямованість, інноваційність, комплексність, системність, доступність, економічність. Охарактеризовано основні передумови розвитку та функціонування регіональної господарської системи з врахуванням інвестиційної складової. Запропонована модель взаємодії суб'єктів регіональної господарської системи в рамках підвищення інвестиційної привабливості, яка дозволяє враховувати можливості, інтереси і запити не тільки всіх суб'єктів регіональної господарської системи, а й інших регіонів, включаючи державний та міжнародний рівні. Реалізація моделі взаємодії суб'єктів регіональної господарської системи забезпечить підвищення інвестиційного потенціалу, мінімізацію інвестиційних ризиків, а також призведе до розвитку стратегічного та інтелектуального ресурсів, підвищенню якості адміністративного ресурсу.

Лаглер К. Формирование модели инвестиционного развития региональной хозяйственной системы.

В статье рассмотрены три сценария развития региональные хозяйственные системы в условиях инновационной экономики. Подтверждено, что конкурентоспособность региональной хозяйственной системы зависит от органического использования обоих видов ресурсов - материальных и нематериальных. Доказано, что современное развитие нематериальных ресурсов региональной хозяйственной системы должно отвечать следующим требованиям: стратегическая направленность, инновационность, комплексность, системность, доступность, экономичность. Охарактеризованы основные предпосылки развития и функционирования региональной хозяйственной системы с учетом инвестиционной составляющей. Предложенная модель взаимодействия субъектов региональной хозяйственной системы в рамках повышения инвестиционной привлекательности, которая позволяет учитывать возможности, интересы и запросы не только всех субъектов региональной хозяйственной системы, но и других регионов, включая государственный и международный уровни. Реализация модели взаимодействия субъектов региональной хозяйственной системы обеспечит повышение инвестиционного потенциала, минимизацию инвестиционных рисков, а также приведет к развитию стратегического и интеллектуального ресурсов, повышению качества административного ресурса.

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток направлено на досягнення конкурентоспроможності регіональної господарської системи у всіх соціально-економічних сферах за рахунок інновацій та інноваційних перетворень. Як свідчить світовий досвід, регіональні господарські системи в умовах інноваційної економіки можуть розвиватися за трьома сценаріями: імітаційний, радикальний і змішаний. Тому, послідовне дослідження зазначених сценаріїв та необхідність розробки моделі взаємодії суб'єктів регіональної господарської системи в рамках підвищення інвестиційної привабливості визначили актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань створення інструментів і механізмів інвестиційного забезпечення соціально-економічного розвитку в Україні займаються: В. М. Геєць, З. В. Герасимчук, Р. Р. Гудима, В.І. Дармограй, О. О. Кахович, В. С. Кравчук, С. В. Науменкова, А. А. Пересада та ін. Проте, вони у своїх роботах ставлять акцент на формуванні діяльності фінансово самостійних суб'єктів на інвестиційному ринку в умовах конкуренції. Тому, нами визначена необхідність дослідження інвестиційного розвитку регіональної господарської системи з подальшою розробкою ефективної моделі.

Мета статті – здійснити аналіз сценаріїв розвитку регіональної господарської системи в умовах інноваційної економіки та запропонувати модель взаємодії її суб'єктів.

Результати дослідження. Перший сценарій – імітаційний, орієнтований на залучення інвестиційного капіталу, за допомогою якого в регіоні створюються необхідні інституційні умови для розширеного відтворення власного матеріального капіталу на основі готових інновацій та запозичених технологій. Звісно ж, що в результаті можна досягти позитивного економічного розвитку за рахунок включення території в зовнішні системи руху капіталу.

Другий сценарій заснований на залученні венчурного капіталу і генерації власних ланцюжків створення вартості на базі розроблених регіональних інноваційних продуктів і технологій: розробка - виробництво - маркетинг - доставка - сервісне обслуговування, що зумовлює активізацію розвитку не тільки матеріальних, а й, перш за все, нематеріальних ресурсів. З позицій практики, з урахуванням специфіки становлення інноваційної економіки, основним видом в даному сценарії є інтелектуальний вид нематеріальних ресурсів. Саме на його базі можливе створення унікальних і конкурентоспроможних регіональних продуктових і технологічних брендів, що визначають успішний інноваційний розвиток. У свою чергу, через бренди можливе залучення в регіон різних видів матеріальних ресурсів і з їх допомогою побудова нового економічного простору, що забезпечує приріст валового регіонального продукту та розвиток.

Взаємозв'язок двох сценаріїв (змішаний сценарій), які забезпечують інноваційний характер регіонального розвитку, вимагає залучення всіх суб'єктів регіональної господарської системи в процес активізації інвестиційної діяльності [1].

Таким чином, конкурентоспроможність регіональної господарської системи залежить від органічного використання обох видів ресурсів – матеріальних і нематеріальних. При переважанні пріоритету прискореного відтворення матеріального ресурсу на території регіону зосереджуються певні види економічної діяльності. Це дозволяє регіональному господарству стати структурною частиною світового ринку з переважно виробничою або торговельною спрямованістю. При переважанні пріоритету прискореного відтворення нематеріального ресурсу на перший план виходить інноваційний розвиток території, формування інтелектуального виду нематеріального ресурсу і створення унікальних інтелектуальних продуктів й технологій, які є базою для генерування власних ланцюжків створення вартості. В цьому випадку регіональна господарська система стає центром не тільки зосередження, а й управління рухом капіталу.

При активному використанні інвестиційного капіталу регіональна господарська система вбудовується в міжнародну систему поділу праці за допомогою розміщення на своїй території виробництва складових частин кінцевого товару чи послуги і закріплення галузевої спеціалізації господарства. При цьому виробництва будуть інтегруватися в зовнішні ланцюжки формування вартості. Слід розуміти, що в такому випадку управління активами підприємства виводиться за межі території регіону, збільшуючи залежність від зовнішніх центрів управління капіталом. Крім того, негативною стороною розвитку регіональної господарської системи з імітаційного сценарієм є втрата виробництвами своєї економічної самостійності.

При використанні венчурного капіталу регіональна господарська система, стаючи частиною глобального ринку, навпаки, виконує функції з управління, генеруючи ланцюжки створення вартості. Конкурентоспроможність вироблених продуктів в даному випадку незрівнянно вища, ніж «часткових продуктів». Це пояснюється унікальністю цих продуктів, в основу яких покладено інтелектуальний ресурс (освітні та національно-культурні особливості, інфраструктура науково-дослідницької сфери, інноваційно-підприємницька діяльність та ін.).

Значимість тих чи інших ланцюжків створення вартості визначається в результаті не максимізації прибутку, не отриманням фінансових результатів, а можливістю реалізації ідеї, мети. Тільки в цьому випадку можливий кардинальний прорив у розвитку як регіональних господарських систем, так і всієї країни в цілому в умовах переходу до інноваційної економіки [2].

Головною метою регіональної господарської системи є її розвиток, що забезпечує підвищення рівня добробуту населення і стандартів якості життя. В умовах модернізації економіки реалізація даної мети можлива лише за умови формування, розвитку і підвищення ефективності використання нематеріальних ресурсів. У свою чергу, підвищується зайнятість населення в секторах з високим інноваційним потенціалом і рівнем продуктивності праці.

Сучасний розвиток нематеріальних ресурсів регіональної господарської системи має відповідати наступним вимогам: стратегічна спрямованість, інноваційність, комплексність, системність, доступність, економічність.

Принцип стратегічної спрямованості означає обов'язкову наявність результатів щодо забезпечення реалізації стратегії соціально-економічного розвитку регіону. Принцип інноваційності закладений по суті нематеріальних ресурсів. Крім того, існуючі інновації повинні створювати безперервно і поступово нові інновації, які формують матеріальні ресурси на якісно новому рівні. Основне те, що реалізація даної вимоги повинна створити умови для інноваційного розвитку національної економіки. Комплексність означає, що до складу нематеріальних ресурсів регіональної господарської системи включаються нематеріальні активи суб'єктів господарювання:

- об'єкти авторського права (результати наукових досліджень, літературні твори і предмети мистецтва, комп'ютерні програми та ін.);
- об'єкти промислової власності, в тому числі патентні права - патенти на винаходи, топографії інтегральних мікросхем, селекційні досягнення, корисні моделі, оригінальні технології, знання та вміння, секрети виробництва (ноу-хау);
- кошти індивідуалізації (фірмові найменування, товарні знаки, бренди і знаки обслуговування (зареєстровані та незареєстровані), комерційні позначення, ділова репутація.

Крім того, слід враховувати і такі нематеріальні активи, як організаційна культура, організаційна поведінка, технології, договори, клієнтський капітал, адміністративний капітал, соціальні мережі та ін., які також формують ринкову вартість підприємств і організацій, а значить, й інвестиційну привабливість та інноваційний потенціал регіональної господарської системи.

Системність щодо нематеріальних ресурсів регіону означає взаємозв'язок і взаємозалежність складових його елементів, які в процесі конвертації – внутрішнього характеру нематеріального ресурсу суб'єктів регіональної господарської системи на основі синергетичного ефекту, агрегуються в стратегічний, адміністративний інтелектуальний вид нематеріальних ресурсів [3, с.135].

Доступність означає, що повинна існувати можливість відкритого доступу для всіх кого цікавить змістовність інформації про нематеріальні ресурси регіону з обов'язковою реєстрацією користувачів, а також повинні бути канали прямого і зворотнього зв'язку, наприклад, шляхом створення соціальних мереж. Крім того, на сайтах адміністрації регіонів повинні створюватися і постійно оновлюватися інвестиційні портали, що підвищують інвестиційну привабливість регіону – звіти про хід реалізації стратегії і програми соціально-економічного розвитку регіону, відомості про інноваційний потенціал, а також звіти про діяльність адміністрації, як надання державних послуг.

Економічність означає отримання результату з мінімально можливими витратами, також підвищення економічних результатів, наприклад, зростання внутрішнього регіонального продукту на душу населення.

Реалізація зазначених вимог можлива на основі моделі взаємодії суб'єктів регіональної господарської системи в рамках підвищення інвестиційної привабливості, представленої на рис. 1.

Рис. 1. Модель взаємодії суб'єктів регіональної господарської системи в напрямку підвищення її інвестиційної привабливості

Дана модель дозволяє враховувати можливості, інтереси і запити не тільки всіх суб'єктів регіональної господарської системи, а й інших регіонів, включаючи державний та міжнародний рівні.

Вона ґрунтується на партнерських відносинах, в які залучені, крім держави і приватного сектора, регіональні адміністрації, громадські організації, міжнародні бізнес-спільноти та жителі регіону.

Держава створює інституційне середовище – базис для взаємодії всіх суб'єктів регіональної господарської системи. Приватний сектор і міжнародне співтовариство здійснюють інтеграцію інвестицій, знань та інновацій. Регіональні адміністрації (влада), в свою чергу, формують правову базу користування державною власністю, розташованої в регіоні, а також інвестують в розвиток інфраструктурних об'єктів. Саморегульовані

організації і торгово-промислові палати визначають можливості і обмеження розвитку всієї регіональної господарської системи. Жителі регіону визначають потреби, задоволення яких призведе до вирішення соціальних проблем [4, с.112].

Висновки: Таким чином, в результаті взаємодії суб'єктів регіональної господарської системи в певній системі зв'язків, в рамках яких причина одночасно виступає і як наслідок, і як передумова, відбувається утворення нової структури, яка має нові специфічні якості і властивості, не характерні окремим частинам. Взаємозв'язок суб'єктів такий, що вона представляється не у вигляді лінійного ряду, а у вигляді своєрідного замкнутого циклу, всередині якого кожен елемент зв'язку є умовою іншого та його розвиток обумовлено їх взаємодією. Взаємодія, згідно запропонованої моделі, дозволить досягти синергетичного ефекту, призведе до зниження витрат, дасть можливість обміну досвідом та інформацією, забезпечить участь в контролі і відповідальності.

Реалізація моделі взаємодії суб'єктів регіональної господарської системи забезпечить підвищення інвестиційного потенціалу, мінімізацію інвестиційних ризиків, а також призведе до розвитку стратегічного та інтелектуального ресурсів, підвищенню якості адміністративного ресурсу.

Отже, запропонована модель, відображаючи в сукупності матеріальні і нематеріальні умови розвитку регіональної господарської системи, сприятиме підвищенню її інвестиційної привабливості. Повною мірою відповідаючи вимогам становлення інноваційної економіки, заснованої на знаннях.

Список використаних джерел:

1. Герасимчук З. В. Політика розвитку проблемних регіонів: методологічні засади формування та реалізації : монографія / Герасимчук З. В., Галушчак В. Л. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 248 с.
2. Концепції економічного розвитку України на 2008-2015рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/press/2010/12/23/263429>
3. Череп А. В., Інвестиційна політика України в сучасних умовах нестабільності / А. В. Череп, А. Г. Іванова // Економічний простір: збірник наукових праць. – 2011. – №47. – С. 133-137.
4. Дарморрай В. І. Дослідження інвестиційної привабливості регіонів України як основи для формування стратегії інвестиційного розвитку // Зб. наук. праць Вінницького державного аграрного університету. – Вінниця, 2006. – Вип. 30. – С. 111–116.

References (BSI):

1. Gerasimchuk Z. V. Policy development of problem regions: methodological principles of formation and implementation: monograph / Gerasimchuk Z.V., Galushchak V. L. - Lutsk: Superstitions, 2006. - 248 p.
2. Concepts of economic development of Ukraine for 2008-2015. [Electronic resource]. - Mode of access: <http://www.epravda.com.ua/press/2010/12/23/263429>
3. Cherep A. V., Investment Policy of Ukraine in Modern Conditions of Instability / AV Cherep, AG Ivanova // Economic Space: Collection of Scientific Papers. - 2011. - №47. - P. 133-137.
4. Darmorray V. I. Investigating the investment attractiveness of the regions of Ukraine as the basis for the formation of investment development strategy // Proceedings of the conference. sciences Works of Vinnytsia State Agrarian University. - Vinnytsya, 2006. - Vip. 30. - P. 111-116.

Keywords: regional economic system; investment development; investment attractiveness; scenario; model.

Ключові слова: регіональна господарська система; інвестиційний розвиток; інвестиційна привабливість; сценарій; модель.

Ключевые слова: региональная хозяйственная система; инвестиционное развитие; инвестиционная привлекательность; сценарий; модель.

Рецензент: В. Ф. Проскура, завідувач кафедри менеджменту та управління економічними процесами Мукачівського державного університету доктор економічних наук, професор

Перевірено на плагіат: <https://corp.unicheck.com/library/viewer/report/8735814>